

DUNJA ILOVAČA*, JOŠKO VUKOSAV**, HRVOJE FILIPOVIĆ***

Percepcija profesije i zvanja policijskih službenika u javnosti

Sažetak

Zaštita života ljudi glavna je zadaća policije, a upravo je sigurnost svima najvažnija i neprocjenjiva. Za neke profesije kojima se štite ili spašavaju ljudski životi kaže se da su poziv, a upravo je to policijska profesija koju se uspoređuje s vojnim pozivom. Zbog nepoznavanja policijskih zvanja često se generaliziraju radna mjesta u policiji, što još više dolazi do izražaja u oslovljavanju pa se visoka policijska zvanja poistovjećuju s prvim policijskim zvanjima, za razliku od oružanih snaga gdje su vojni činovi prepoznatljivi i logično rangirani. Cilj ovoga rada nije usporedba dvaju poziva (profesije ili zanimanja), nego provjera kako se u javnosti percipiraju policijska zvanja u odnosu na vojne činove te postoje li razlike i poveznice u općim stavovima ispitanika kada je riječ o sustavima, rangovima i znanju o vojsci i policiji. Istraživanje je pokazalo da među pripadnicima sustava (većinom pripadnicima policije) prevladava osjećaj nepravde u odnosu na vojnu hijerarhiju. Smatraju da je u našem društvu uobičajeno sve osobe koje rade u policiji nazivati policajcima, a to nije slučaj s pripadnicima vojske. Praktične implikacije ovih rezultata trebale bi potaknuti eventualne promjene naziva pojedinih policijskih zvanja, pogotovo onih najviših, kako bi bili bolje prepoznati u javnosti.

Ključne riječi: policijska zvanja, vojni činovi, profesionalna hijerarhija, javna sigurnost, percepcija.

1. UVOD

Hrvatska je prema pokazateljima *Global Peace Indexa*¹ 14. najsigurnija država na svijetu, a policija je uz oružane snage jamac sigurnosti. Sigurnosti zasigurno pridonose i normativni izvori koji su uvijek slijedili dostignuća ili su bili njihova preteča pa je tako *Korčulanski sta-*

* Dunja Ilovača, mag. psych., Sky Fort Systems d.o.o., Zagreb, Hrvatska.

** izv. prof. dr. sc. Joško Vukosav, prof. struč. stud., Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska.

*** dr. sc. Hrvoje Filipović, prodekan za stručni i sveučilišni studij Veleučilišta kriminalistike i javne sigurnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska.

¹ Najsigurnije države na svijetu: Island, Danska, Irska, Novi Zeland, Austrija, Singapur, Portugal, Slovenija, Japan, Švicarska, Kanada, Češka, Finska, Hrvatska, Njemačka itd. <https://www.visionofhumanity.org/maps/#/> – 3. 2. 2024.

tut donesen 1214. godine (Strčić, 1987:180-181). U isto je vrijeme donesena i *Magna Carta* (1215.), najpoznatiji ustavni dokument Engleske koji mnogi smatraju temeljnim aktom u obrani ljudskih sloboda protiv samovoljne i nepravedne vlasti (Maršavelski, 2006). *Vinodolski zakonik* iz 1288. je najstariji hrvatski i jedan od najstarijih slavenskih zakona koji se može svrstati u red stožernih europskih srednjovjekovnih pravnih propisa (Heka, 2020:547-266).

Uvijek je za državnu opstojnost bila potrebna oružana sila koja je štitila teritorij, a činovi u oružanim snagama su prepoznatljiviji, opće prihvaćeni. Tomu su zasigurno pridonijeli nepromjenjivost, tradicija i kontinuitet vojnih činova (primjerice: narednik, poručnik, pukovnik, general), ali i generacijski odlasci na vojnu obuku te Domovinski rat. Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske,² u odredbi čl. 89. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, određeni su i taksativno nabrojani činovi za vojne osobe: **za kadete** – kadet, kadet skupnik, kadet desetnik, kadet narednik, kadet nadnarednik; **za vojnike** – vojnik, pozornik, razvodnik; **za niže dočasnike i vojne specijaliste** – skupnik vojni specijalist, desetnik vojni specijalist, narednik vojni specijalist; **za više dočasnike i vojne specijaliste** – nadnarednik vojni specijalist, stožerni narednik, časnički namjesnik; **za niže časnike i vojne specijaliste** – poručnik, natporučnik, satnik; **za više časnike** – bojničnik, pukovnik, brigadir; **za generale** – brigadni general, general-bojničnik, general-pukovnik, general zbora, stožerni general. U Odluci o utvrđivanju Popisa pojedinačnih zanimanja prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja NKZ 10³ određeno je vojnik/vojnkinja,⁴ vojni namještenik/vojna namještenica,⁵ vojni službenik/vojna službenica,⁶ niži časnik/niža časnica,⁷ viši časnik/viša časnica,⁸ dočasnik/dočasnica.⁹

U usporedbi s vojnim činovima policijska zvanja nisu toliko prepoznatljiva, a vrlo slično su normativno uređena s jasno određenim pravilima, zakonskom regulativom te hijerarhijskim obilježjima. Hijerarhijska obilježja vidljiva su i u policijskim zvanjima koja su taksativno određena čl. 56. Zakona o policiji i ukupno ih je dvanaest. Treba naglasiti da se policijsko¹⁰ zvanje stječe prema stupnju obrazovanja, radnom iskustvu u poslovima¹¹ policije, obliku stručnog usavršavanja, položenom ispitu za zvanje i godišnjim ocjenama. Uredbom o policijskim zvanjima¹² za policijske službenike srednje stručne spreme utvrđena su sljedeća policijska zvanja: policajac, viši policajac, samostalni policajac, policijski narednik i viši policijski narednik. Za policijske službenike sa završenim prijediplomskim sveučilišnim studijem ili stručnim studijem u trajanju od najmanje tri godine (razina 6 HKO) utvrđuju se

² Zakon o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 158/23.

³ Odluka o utvrđivanju Popisa pojedinačnih zanimanja prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja NKZ 10, Narodne novine, br. 32/2023.

⁴ *Ibid.*, vojnik/vojnkinja (0310001)

⁵ *Ibid.*, vojni namještenik/vojna namještenica (4110006)

⁶ *Ibid.*, vojni službenik/vojna službenica (4110007)

⁷ *Ibid.*, niži časnik/niža časnica (0110001)

⁸ *Ibid.*, viši časnik/viša časnica (0110002)

⁹ *Ibid.*, dočasnik/dočasnica (0210001)

¹⁰ Pravilnik o sadržaju i dostupnosti informacija o slobodnim radnim mjestima policijskih službenika te načinu objave popisa slobodnih radnih mjesta, sastavu i načinu rada Povjerenstva za odabir kandidata za premještaj, Narodne novine, br. 113/12.

¹¹ Uredba o radnim mjestima policijskih službenika kojima se staž osiguranja računa u povećanom trajanju, Narodne novine, br. 7/22., 149/22.

¹² Uredba o policijskim zvanjima, Narodne novine, br. 7/22., 149/22.

sljedeća policijska zvanja: policijski narednik, viši policijski narednik, samostalni policijski narednik, policijski inspektor i viši policijski inspektor. Za policijske službenike sa završenim stručnim diplomskim i diplomskim sveučilišnim studijem (razina 7.1 HKO) utvrđuju se sljedeća policijska zvanja: policijski inspektor, viši policijski inspektor, samostalni policijski inspektor, glavni policijski inspektor, policijski savjetnik i glavni policijski savjetnik. Važno je naglasiti da osoba sa srednjom stručnom spremom može steći i prva dva zvanja koja su određena u razini 6 HKO te da potomje osobe mogu steći i prva dva zvanja iz razine 7.1 HKO.

Već na osnovi ovog uvodnog dijela može se zaključiti da je neprihvatljiva paradigma da su svi zaposleni u policiji policajci, kao što ni svi u oružanim snagama nisu vojnici, u bolnici nisu svi liječnici, a u građevini nisu svi inženjeri. Ponekad se čini da općepoznate (notorne) činjenice ne treba objašnjavati, ali autori smatraju da je zbog afirmacije policijske profesije to itekako potrebno.

Jedini službeni dokument kojim se uspoređuju vojni činovi i policijska zvanja jest Pravilnik o odnosu policijskih zvanja prema činovima pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske radi utvrđivanja vrijednosnog boda.¹³

Tablica 1: Policijska zvanja i vojni činovi prema Pravilniku o odnosu policijskih zvanja prema činovima pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske

Policijska zvanja	Vojni činovi
policajac	desetnik
viši policajac samostalni policajac	narednik
policijski narednik	nadnarednik
viši policijski narednik	stožerni narednik
samostalni policijski narednik policijski inspektor	časnički namjesnik
viši policijski inspektor	satnik
samostalni policijski inspektor	bojnik
glavni policijski inspektor	pukovnik
policijski savjetnik	brigadir
glavni policijski savjetnik	general-bojnik

Iz dosadašnje sveobuhvatne analize vidljivo je da su vojni činovi poredani hijerarhijski logično, što vrijedi i za policijska zvanja do razine glavnog policijskog inspektora. Dva najviša policijska zvanja nazivom logički ne upućuju na to da je riječ o zvanjima koja su u hijerarhiji iznad glavnog policijskog inspektora. Stoga bi, radi bolje prepoznatljivosti, trebalo razmisliti o promjeni njihova naziva. Isto tako je vidljivo da su najviši vojni činovi znatno bolje rangirani i više ih je nego policijskih. U rangu generala u vojsci imamo pet činova, dok je u policiji samo jedan. Budući da su obje službe strogo hijerarhijski određene, ne vidimo razloga za postojanje tolikih razlika.

¹³ Pravilnik o odnosu policijskih zvanja prema činovima pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske radi utvrđivanja vrijednosnog boda, Narodne novine, br. 81/24.

Policijska profesija određena je i Odlukom o utvrđivanju Popisa pojedinačnih zanimanja prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja NKZ 10,¹⁴ i to zanimanje policajac/policajka,¹⁵ kriminalist/kriminalistica,¹⁶ sveučilišni asistent/sveučilišna asistentica kriminalistike,¹⁷ sveučilišni profesor/sveučilišna profesorica kriminalistike,¹⁸ visokoškolski nastavnik/visokoškolska nastavnica kriminalistike.¹⁹ Nadalje, vidljivo je da je Pravilnikom o znanstvenim i interdisciplinarnim područjima, poljima i granama te umjetničkom području, poljima i granama određeno interdisciplinarno znanstveno područje koje obuhvaća znanstveno polje Sigurnosne i obrambene znanosti (7.02.) te grane vojno-obrambene znanosti (7.02.01), sigurnosno-obavještajne znanosti i umijeća (7.02.02) i kriminalistika (7.02.03).²⁰

Treba naglasiti da se u posljednje vrijeme govori i o policijskoj znanosti koja pripada širokom spektru znanja koja dijeli s drugim akademskim disciplinama, posebice s kriminologijom, pravom i raznim forenzičnim znanostima (kriminalistika, forenzična psihologija, forenzično računovodstvo, digitalna forenzika, kemijska forenzika i dr.), kao i sa sociologijom, psihologijom, menadžmentom te sigurnosnim i političkim znanostima (Butorac, Solomun, 2013:131-132).

Kao što je istaknuto, cilj rada nije usporediti policiju i oružane snage, nego osnažiti nazivlje policije kao što je to u oružanim snagama. Poznavanje ustroja oružanih snaga i nazivlja zasigurno se dijelom temelji i na samom poimanju, odnosno poistovjećivanju radnog mjesta i vojnog čina pa je potpuno jasno da je general zapovjednik veće sastavnice, za razliku od policije gdje osobno policijsko zvanje nije uvijek vezano uz radno mjesto.

2. SVRHA I CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Primarna svrha ovog istraživanja jest pridonijeti boljem poimanju javnosti o policiji i vojsci te poznavanju ponajprije policijskih zvanja rasvijetljujući čimbenike koji utječu na prepoznatljivost rangova i mišljenja povezanih s oba sustava (vojnim ili policijskim).

Također, istraženo je kako pripadnost policijskom ili vojnom sustavu oblikuje percepciju važnosti i prestiža tih profesija.

Konkretnije, cilj je bio ispitati razlike u znanju ispitanika o policijskim zvanjima u odnosu na vojne činove. Drugi cilj je bio ispitati kako se objektivno znanje o policijskim zvanjima odražava na opći stav ispitanika o vojnom i policijskom sustavu, na stav o policijskim zvanjima te na percepciju da se manje pozornosti pridaje policijskim zvanjima u odnosu na vojne činove. Treći cilj istraživanja bio je ispitati povezanost između pripadnosti vojnom ili policijskom sustavu i percepcije ispitanika da se policijskim zvanjima pridaje manja važnost u odnosu na vojne činove. Sukladno s tim ciljevima postavljene su tri hipoteze koje će se testirati u ovom istraživanju.

¹⁴ Odluka o utvrđivanju Popisa pojedinačnih zanimanja prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja NKZ 10, Narodne novine, br. 32/2023.

¹⁵ *Ibid.*, policajac/policajka (5413001)

¹⁶ *Ibid.*, kriminalist/kriminalistica (3355001)

¹⁷ *Ibid.*, sveučilišni asistent/sveučilišna asistentica kriminalistike (2310032)

¹⁸ *Ibid.*, sveučilišni profesor/sveučilišna profesorica kriminalistike (2310090)

¹⁹ *Ibid.*, visokoškolski nastavnik/visokoškolska nastavnica kriminalistike (2310147)

²⁰ Pravilnik o znanstvenim i interdisciplinarnim područjima, poljima i granama te umjetničkom području, poljima i granama (NN 3/24.)

3. HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

- Hipoteza 1:** Ne postoji statistički značajna razlika u znanju ispitanika o policijskim zvanjima usporedno sa znanjem o vojnim činovima.
- Hipoteza 2:** Ne postoji statistički značajna razlika između ispitanika koji su prošli i pali ispit znanja o policijskim zvanjima u odnosu na:
- opći stav ispitanika o vojnom i policijskom sustavu
 - stav o policijskim zvanjima
 - percepciju da se manje pozornosti pridaje policijskim u odnosu na vojne rangove.
- Hipoteza 3.** Ne postoji poveznica između pripadnosti vojnom ili policijskom sustavu i percepcije ispitanika da se policijskim zvanjima pridaje manja važnost u odnosu na vojne činove.

4. METODA

4.1. Ispitanici

Ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju čine dijelom nasumičan, a dijelom uzorak dobrovoljnih sudionika prikupljenih metodom tzv. snježne grude, temeljenom na odabiru užeg kruga dostupnih potencijalnih ispitanika koji zatim šire uzorak. Ta je metoda korisna kada se istraživanje, poput ovoga, oslanja na dijeljenje upitnika putem društvenih mreža i elektroničke pošte. U istraživanju je sudjelovalo ukupno N=139 ispitanika – civili: N=79, policija: N=51 i vojska: N=9.

Zabilježena su N=53 odgovora ženskih ispitanika i N=86 odgovora muških ispitanika. U istraživanju je sudjelovalo ukupno N=49 ispitanika srednje stručne spreme (35,3%), N=24 ispitanika više stručne spreme (17,3%) i N=66 ispitanika visoke stručne spreme (47,5%). Također, uzorak čine ispitanici u dobi između 18 i 70 godina, od čega je N=41 u dobi od 18 do 30 godina (29,5%), N=48 ispitanika u dobi od 31 do 40 godina (34,5%), N=25 ispitanika od 41 do 50 godina (18,0%), N=15 ispitanika od 51 do 60 godina (10,8%) te N=10 ispitanika starijih od 60 godina (7,2%). Raspon prosječne dobi ispitanika je između 31 i 40 godina. Nije utvrđena znatnija razlika u varijablama školske spreme, spola i dobi između triju navedenih skupina.

4.2. Instrumenti

Za provedbu istraživanja osmišljeno je nekoliko testova i upitnika objedinjenih pod nazivom Upitnik o stavovima i poznavanju vojnog i policijskog sustava. Taj upitnik čine sljedeće komponente: Sociodemografske varijable, Upitnik znanja o vojnim činovima, Upitnik znanja o policijskim zvanjima, Upitnik općih stavova o vojsci i policiji, Upitnik o percepciji vojnih i policijskih rangova te dodatno pitanje – mišljenje ispitanika o prepoznatljivosti vojnih činova u odnosu na policijska zvanja s opcijom kvalitativnog odgovora.

Upitnik počinje Sociodemografskim varijablama koje čine pitanja o dobi, spolu, obrazovanju ispitanika te diferencira ispitanike koji su pripadnici vojnog ili policijskog sustava u odnosu na civile.

Upitnik znanja o vojnim činovima čini pet pitanja s mogućnošću višestrukih odgovo-

ra, odgovora točno/netočno ili pitanja koja zahtijevaju kratak odgovor. Upitnik se odnosio na poznavanje naziva, strukture i hijerarhije činova kopnene vojske. Svako pitanje imalo je samo jedan točan odgovor, a na pitanju s kratkim odgovorom istraživači su procijenili točnost danog odgovora. Ukupan rezultat upitnika za pojedinog ispitanika dobio se zbrojem točnih odgovora. Svaki je ispitanik za jedan točan odgovor na jednoj varijabli (pitanju) ostvario 1 bod, a za netočan odgovor 0 bodova. Tako je najmanji mogući broj ostvarenih bodova na Upitniku znanja o vojnim činovima bio 0, a najveći mogući 5. Dodatna klasifikacija ispitanika u upitniku bila je prema kategoriji „prolaz/pad“ pa je formirana nova varijabla u kojoj su svi ispitanici s bodovima 3, 4 i 5 kategorizirani u skupinu „prolaz“, a oni s brojem bodova od 0 do 2 u skupinu „pad“.

Prema istom principu bodovao se i Upitnik znanja o policijskim zvanjima, a u tom slučaju odnosio se na poznavanje strukture, hijerarhije i naziva policijskih zvanja.

Upitnik općih stavova o vojsci i policiji sadržavao je šest pitanja koja su se odnosila na opća mišljenja i stavove ispitanika o vojnom i policijskom sustavu, njihovoj hijerarhiji te pripadnicima pojedinog sustava. U upitniku nije bilo točnih ili netočnih odgovora. Tvrdnje su koncipirane tako da se na njih moglo odgovoriti jednim od dvaju ponuđenih odgovora (smjer preferencije vojske ili policije). Bodovano je tako da je svaki odgovor o preferenciji „policije“ kodiran s 0, a svaki odgovor o preferenciji „vojske“ s 1. Zbrajanjem tako dobivenih bodova rezultati od 0 do 2 označavali su preferenciju policijskog, a rezultati od 4 do 6 vojnog sustava, dok je rezultat 3 upućivao na neutralnost.

Upitnik o percepciji vojnih i policijskih rangova sastojao se od 15 tvrdnji na Likertovoj ljestvici od 1 do 5, gdje 1 označava najmanje, a 5 najveće slaganje. Od 15 tvrdnji 7 se odnosilo na policijska zvanja, a 8 na vojne činove. U upitniku nije bilo točnih odgovora. Pritom su čestice 4. „Policijska zvanja nisu toliko bitna kao vojni činovi“, 7. „Policijska zvanja nisu bitna za običnog građanina, već služe za podjelu unutar hijerarhijske strukture u policiji“ i 8. „Vojni činovi nisu važni običnim građanima, već služile za podjelu unutar hijerarhijske strukture u vojsci“, obrnuto bodovane. Čestice 1, 4, 5, 8, 9, 11, 13, 15 odnose se na vojne činove. Veći rezultat označava preferenciju vojnih činova, a manji neznanje, negativan stav ili nezainteresiranost ispitanika. Najveći mogući rezultat bio je 40, a najmanji 8. Granica koja odlučuje o preferenciji vojnih rangova iznosila je 29 bodova. Čestice 2, 3, 6, 7, 10, 12, 14 odnose se na policijska zvanja i stavove ispitanika o njima. Veći rezultat označava bolji stav, a manji lošiji. Najveći mogući rezultat bio je 35, a najmanji 7 bodova. Granica koja odlučuje o preferenciji policijskih zvanja iznosila je 25 bodova.

4.3. Postupak

Za ovo istraživanje sastavljeni su upitnici kojima su ispitivani stvarno znanje o policijskim zvanjima u odnosu na vojne činove unutar populacije, opći stav ispitanika o vojnom i policijskom sustavu i njihovim pripadnicima te stavovi o činovima i zvanjima u pojedinoj profesiji, kao i sociodemografske varijable te dodatna varijabla vezana uz mišljenje o većoj prepoznatljivosti vojnih činova u odnosu na policijska zvanja. Upitnici su objedinjeni i distribuirani u elektroničkoj formi putem servisa *Google Drive – Forms*. Poveznica za ispunjavanje upitnika poslana je putem raznih društvenih platformi, postavljena je u nekoliko grupa na društvenim mrežama, gdje je bila dostupna prigodnom uzorku ispitanika. Inicijalni ispitanici zamoljeni su da upitnik na isti način prosljede svojim poznanicima. Ispitanici su upitnik popunjavali na računalima ili mobilnim telefonima tako

da su označavali svoj odgovor na pojedino pitanje u predviđenom obrascu, individualno, u predviđenom trajanju oko 7 minuta. Upitnik je podijeljen na šest dijelova (sociodemografski dio, četiri različita upitnika i dodatno pitanje). Prije svakog dijela ispitanicima je bila priložena uputa, ista za sve ispitanike, u kojoj su naglašene važnost odgovaranja na sva pitanja te dobrovoljnost i anonimnost ispitanika prilikom rješavanja upitnika, kao i da će se rezultati koristiti isključivo u istraživačke svrhe. Na kraju upitnika ispitanici su sudjelovanje morali potvrditi klikom na „submit/potvrdi“ i tako poslati rezultate. Broj ispunjavanja upitnika po ispitaniku bio je ograničen na jedan.

5. OBRADA PODATAKA

5.1. Ispunjavanje preduvjeta za korištenje parametrijske obrade podataka

Radi statističke obrade podataka u istraživanju je korišten program IBM SPSS 22. Najprije je bilo nužno provjeriti normalitet distribucija upitnika iz istraživanja pa je testirano postoje li preduvjeta za korištenje parametrijskih postupaka. Normalnost je testirana na nekoliko razina: vizualnom inspekcijom histograma i krivulje normalnosti distribucije, Kolmogorov-Smirnovljevim i Shapiro-Wilkovim testom te indeksima asimetričnosti i spljoštenosti. Upitnici na koje se odnosilo testiranje su: Upitnik o percepciji vojnih i policijskih rangova, Upitnik znanja o vojnim činovima, Upitnik znanja o policijskim zvanjima i Upitnik općih stavova o vojnom i policijskom sustavu.

Rezultati testiranja preduvjeta za korištenje parametrijskih postupaka za Upitnik o percepciji vojnih i policijskih rangova pokazuju: $KS = .059$; $p > .05$ i $SW = .985$; $p > .05$, što upućuje na normalnu distribuciju. Vizualna inspekcija histograma također potvrđuje normalnost distribucije. Koeficijent asimetričnosti iznosi $-.181$ ($\sigma = .206$), a koeficijent spljoštenosti $-.538$ ($\sigma = .408$), što upućuje na blago negativnu asimetriju i platiurtičnost, čime se u slučaju oba rezultata potvrđuje normalnost distribucije jer je koeficijent asimetričnosti unutar dopuštenih intervala.

Testirani su preduvjeta za parametrijske postupke na Upitniku znanja o vojnim činovima i policijskim zvanjima. Kolmogorov-Smirnovljevi i Shapiro-Wilkov testovi pokazali su važne rezultate za oba upitnika: vojni činovi $KS = .167$, $p < .01$, $SW = .933$, $p < .01$; policijska zvanja $KS = .270$, $p < .01$, $SW = .891$, $p < .01$, što upućuje na odstupanje od normalne distribucije. Vizualnom inspekcijom histograma utvrđeno je da Upitnik o vojnim činovima ima pozitivnu asimetriju, dok Upitnik o policijskim zvanjima ima blagu negativnu asimetriju. Koeficijent asimetričnosti za vojne činove iznosi $.183$ ($\sigma = .206$), a za policijska zvanja $-.596$ ($\sigma = .206$). Koeficijenti spljoštenosti za vojne činove su $-.552$ ($\sigma = .408$), a za policijska zvanja $.295$ ($\sigma = .408$). U oba su upitnika, s obzirom na asimetričnost i spljoštenost, ispunjeni preduvjeta za korištenje parametrijskih testova jer su rezultati unutar dopuštenih intervala.

Rezultati za Upitnik općih stavova o vojsci i policiji $KS = .139$, $p < .01$ i $SW = .930$, $p < .01$ upućuju na odstupanje od normalne distribucije, što znači da ispitanici preferiraju jedan sustav. Analizom je potvrđeno da indeks asimetričnosti unutar intervala $\pm 1\sigma$ iznosi $.025$ ($\sigma = .206$), što upućuje na blago pozitivnu asimetriju. Koeficijent spljoštenosti je $-.895$ ($\sigma = .408$), što označava platiurtičnost. S obzirom na dobivene rezultate, upitnik je opravdan za parametrijsku analizu. Vizualnom inspekcijom histograma potvrđena je blaga pozitivna asimetrija, što upućuje na malu preferenciju vojnog sustava među ispitanicima.

5.2. Deskriptivna analiza

Deskriptivnom analizom obuhvaćeni su podaci iz Upitnika znanja o vojnim činovima, Upitnika znanja o policijskim zvanjima, Upitnika općih stavova o vojsci i policiji, Upitnika o percepciji vojnih i policijskih rangova te mišljenja ispitanika o prepoznatljivosti vojnih činova u odnosu na policijska zvanja.

Ukupan rezultat Upitnika znanja o vojnim činovima dobiven je zbrojem točnih odgovora na pojedinom pitanju, a posljednje pitanje s kvalitativnim odgovorom autor je procijenio kao točno ili netočno. Za točan odgovor dobivao se 1 bod, a za netočan 0. Tako se moglo ostvariti najviše 5 bodova, a najmanje 0 na kumulativnoj varijabli, što i predstavljaju vrijednosti intervala odgovora. Tablica 2 s prikazom frekvencija odgovora nalazi se u nastavku, a deskriptivni podaci upitnika prikazani su u tablici 5.

Tablica 2: Frekvencija odgovora ispitanika na Upitnik znanja o vojnim činovima

Odgovor	Frekvencija	Postotak	Kumulativni %
0	11	7,90	7,90
1	33	23,70	31,70
2	41	29,50	61,20
3	33	23,70	84,90
4	17	12,20	97,10
5	4	2,90	100,00
UKUPNO	139	100,00	100,00

Odgovori ispitanika naknadno su podijeljeni u dvije kategorije – „prolaz“ i „pad“, gdje su na kumulativnoj varijabli svi s brojem bodova od 0 do 2 označeni 0, što znači da nisu uspješno riješili test, a svi s brojem bodova od 3 do 5 označeni su 1, što predstavlja uspješno riješen test. U tom su kontekstu rezultati ispitanika sljedeći: N=85 ispitanika nije uspješno riješilo ispit, a N=54 ispitanika postiglo je na ispitu „prolaz“.

Ukupan rezultat Upitnika znanja o policijskim zvanjima dobiven je kao i u prethodnom primjeru. Frekvencije odgovora ispitanika prikazane su u tablici 3 u nastavku, a deskriptivni podaci upitnika u tablici 5.

Tablica 3: Frekvencija odgovora ispitanika na Upitnik znanja o policijskim zvanjima

Odgovor	Frekvencija	Postotak	Kumulativni %
0	7	5,00	5,00
1	13	9,40	14,40
2	29	20,90	35,30
3	64	46,00	81,30
4	23	16,50	97,80
5	3	2,20	100,00
UKUPNO	139	100,00	100,00

I u ovoj su varijabli odgovori ispitanika podijeljeni u dvije kategorije – „prolaz“ i „pad“, gdje su svi ispitanici s ukupnim brojem bodova od 0 do 2 označeni 0, što znači da nisu uspješno riješili test, a svi s brojem bodova 3, 4 i 5 označeni su 1, što predstavlja uspješno riješen test. U odnosu na to rezultati ispitanika na Upitniku znanja o policijskim zvanjima su sljedeći: N=49 ispitanika palo je ispit, a N=90 ispitanika uspješno je riješilo ispit.

Upitnik općih stavova o vojsci i policiji sastojao se od šest pitanja, a ispitanici su svojim odgovorima izražavali preferencije prema vojnom ili policijskom sustavu. Preferencija vojnog sustava ocjenjivana je bodovima od 4 do 6, dok je policijski sustav ocjenjivan bodovima od 0 do 2, a broj 3 označavao je neutralnost. Podaci o bodovima i frekvencijama prikazani su u tablici 4, a deskriptivni podaci upitnika u tablici 5.

Tablica 4: Brojevi bodova i frekvencije odgovora ispitanika na Upitnik općih stavova o vojsci i policiji

Bodovi	Frekvencija	Postotak	Kumulativni %
0	7	5,00	5,00
1	10	7,20	12,20
2	32	23,00	35,30
3	28	20,10	55,40
4	23	16,50	71,90
5	15	10,80	82,70
6	24	17,30	100,00
UKUPNO	139	100,00	100,00

Za obradu rezultata Upitnika o percepciji vojnih i policijskih rangova rekodirane su, tj. obrnuto bodovane tri varijable upitnika. Upitnik je podijeljen u dva dijela – dio u kojem se izdvajaju policijska zvanja i dio u kojem se izdvajaju vojni činovi, kako je prethodno opisano u instrumentariju. Izrađene su dvije kumulativne varijable – jedna varijabla s odgovorima ispitanika vezanim uz policijska zvanja i druga s odgovorima ispitanika vezanim uz vojne činove. Deskriptivni podaci za oba upitnika navedeni su u tablici 5.

Tablica 5: Objedinjeni deskriptivni podaci svih upitnika iz istraživanja

	N	Min (tMin)	Max (tMax)	M	SD
UZP	139	0 (0)	5 (5)	2.66	1.09
UZV	139	0 (0)	5 (5)	2.17	1.23
UOS	139	0 (0)	6 (6)	3.37	1.73
UPPZ	139	13 (7)	35 (35)	25.02	4.42
UPVČ	139	17 (8)	36 (40)	27.12	4.58

Napomene: UZP – Upitnik znanja o policijskom sustavu; UZV – Upitnik znanja o vojnom sustavu; UOS – Upitnik općih stavova o vojsci i policiji; UPPZ – Upitnik o percepciji policijskih zvanja; UPVČ – Upitnik o percepciji vojnih činova

Dodatno pitanje u istraživanju odnosilo se na mišljenje ispitanika o prepoznatljivosti vojnih činova u odnosu na policijska zvanja s kvalitativnim odgovorima. Pitanje je glasilo: „Smatrate li da je u našem društvu uobičajeno sve osobe koje rade u policiji nazivati policajcima, a manje uobičajeno sve osobe koje rade u vojsci nazivati vojnicima?“ Ispitanici su na zahtjev odgovarali kratkim odgovorima. Analizom odgovora ispitanika autori istraživanja podijelili su, tj. vrednovali odgovore s „da“ – smatram i „ne“ – ne smatram te klasificirali neutralne odgovore. Rezultati su sljedeći: N=30 ispitanika (18,60%) ne smatra tvrdnju točnom, N=94 ispitanika (58,40%) smatra tvrdnju točnom i slaže se s njom, a N=15 ispitanika (9,30%) nema mišljenje, neutralni su ili smatraju da tvrdnja jednako vrijedi za obje profesije.

5.3. Ispitivanje razlike u stvarnom poznavanju policijskih i vojnih rangova

Za testiranje prve hipoteze, koja glasi da ne postoji statistički značajna razlika u znanju ispitanika o policijskim zvanjima usporedno sa znanjem istih ispitanika o vojnim činovima, korišten je statistički postupak t-test za velike zavisne uzorke. Nakon statističke obrade rezultati su sljedeći: aritmetička sredina za Upitnik znanja o policijskim zvanjima je $M=2.66$, $SD=1.09$, a za Upitnik znanja o vojnim činovima $M=2.17$, $SD=1.23$. Rezultat t-testa je $t(139) = 4.28$, $p < .01$ iz čega proizlazi da je rezultat značajan na razini rizika od 1% pa možemo zaključiti da postoji razlika između znanja ispitanika o vojnom u odnosu na policijski sustav. Na osnovi dobivenih rezultata, uspoređujući veličine aritmetičkih sredina grupa, može se zaključiti da rezultati idu u korist većeg broja bodova na Upitniku znanja o policijskim zvanjima, što znači da je uzorak ispitanika bolje upućen u zvanja policijskog sustava u odnosu na vojne činove. Zaključno, prva nul-hipoteza je odbačena.

5.4. Provjera razlika među ispitanicima koji su prošli i pali na Upitniku znanja o policijskim zvanjima

Za testiranje hipoteze 2a, koja glasi da ne postoji statistički značajna razlika među ispitanicima koji su prošli i onih koji su pali ispit znanja o policijskim zvanjima u odnosu na rezultate Upitnika općih stavova o vojsci i policiji, korišten je statistički postupak t-test za velike nezavisne uzorke. Rezultat t-testa usporedbom aritmetičkih sredina za velike nezavisne uzorke jest $t(137) = 3.48$, $p < .01$ iz čega proizlazi da je rezultat značajan na razini rizika od 1% pa je hipoteza 2a odbačena. Zaključak koji se nameće na osnovi rezultata, uspoređujući aritmetičke sredine skupine koja je prošla ($M=3.01$, $SD=1.60$) i koja je pala ($M=4.04$, $SD=1.79$) na ispitu znanja o policijskim zvanjima, jest da oni koji su skupili dovoljan broj bodova za prolaz na testu imaju u prosjeku neutralan opći stav prema sustavu vojske i policije, a oni koji nisu ostvarili dovoljan broj bodova imaju prosječno bolji stav prema vojnom sustavu. Iz toga proizlazi zaključak da osobe koje percipiraju da je vojni sustav, primjerice, transparentniji, imaju više povjerenja u vojne službenike, više ih zanimaju hijerarhija vojske i vojni činovi, smatraju da su vojni činovi medijski istaknutiji i sl. te nemaju dovoljno znanja o policijskim zvanjima. Ukratko, osobe koje nedovoljno poznaju sustav i funkcioniranje policije imaju opće pozitivnije mišljenje o vojsci i vojnom sustavu.

Za testiranje hipoteze 2b također je korišten statistički postupak t-test za velike nezavisne uzorke. Hipoteza je glasila da ne postoji statistički značajna razlika između ispitanika koji su prošli i pali ispit znanja o policijskom sustavu u odnosu na stav o policijskim zvanjima. Rezultat t-testa u ovom slučaju iznosi $t(137) = -2.12$, $p < .05$, $M=23.96$, $SD=4.25$; $M=25.60$,

SD=4.42, što znači statistički značajnu razliku među neovisnim skupinama na razini rizika od 5%. Osobe koje smatraju da su policijska zvanja važna, da policijskim rangovima treba dati jednaku važnost kao i vojnim činovima, da ih je važno navoditi u medijskim izjavama koje daju službenici i sl., usporedbom aritmetičkih sredina zadovoljile su za prolaz na ispitu znanja o policijskim zvanjima. Ukratko, osobe koje pozitivno percipiraju policijska zvanja o njima imaju objektivno i mjerljivo znanje. Ovim zaključkom odbacuje se i hipoteza 2b.

Za testiranje hipoteze 2c korišten je statistički postupak t-test za velike nezavisne uzorke. Hipoteza je glasila da ne postoji statistički značajna razlika između ispitanika koji su prošli i pali ispit znanja o policijskim zvanjima u odnosu na njihovu percepciju da je uobičajeno sve pripadnike policijskog sustava nazivati policajcima, a to nije slučaj s pripadnicima vojnog sustava. Rezultati su sljedeći: $t(137) = -1.82, p > .05$ ($M = .96, SD = .58; M = .78, SD = .51$). Dobiveni rezultat upućuje na to da je razina značajnosti veća od 5%, pri čemu se zaključuje da ne postoji statistički značajna razlika između ispitanika koji su prošli i onih koji su pali na ispitu znanja o policijskim rangovima u odnosu na njihove percepcije zastupljenosti i prihvaćenosti policijskih i vojnih rangova. Radi bolje interpretacije, sveobuhvatnog pregleda rezultata i šireg konteksta provedena je dodatna analiza – t-test za velike nezavisne uzorke. Uspoređene su razlike između ispitanika koji su prošli i pali na Upitniku znanja o vojnim rangovima s percepcijom ispitanika o zastupljenosti vojnih i policijskih rangova. Rezultat $t(137) = -2.15, p < .05$ ($M = 1.02, SD = .59; M = .81, SD = .52$) potvrđuje statističku značajnost razlike među skupinama, a interpretacija glasi da osobe koje imaju više znanja o vojnim rangovima u prosjeku više smatraju da je u našem društvu uobičajeno sve osobe koje rade u policiji nazivati policajcima, a manje uobičajeno sve osobe koje rade u vojsci nazivati vojnicima. Zaključno, iako se tim rezultatima specifično potvrđuje nul-hipoteza H2c, do novih zaključaka došlo se dodatnim testiranjima koja će se analizirati poslije u raspravi.

5.5. Ispitivanje povezanosti između pripadnosti sustavu i percepcije ispitanika o zastupljenosti i prihvaćenosti vojnih i policijskih rangova

Treća hipoteza glasi da ne postoji povezanost između pripadnosti vojnom ili policijskom sustavu i percepcije ispitanika da se policijskim zvanjima pridaje manji značaj u odnosu na vojne činove. Za statističku obradu i testiranje hipoteze korišten je H_i – kvadrat (Chi-square) test zbog potrebe obrade kategorijalnih vrsta varijabli i podjele ispitanika na samo jednu kategoriju druge varijable. Podaci varijabli su na nominalnim skalama. Za potrebe obrade podataka varijabla pripadnosti sustavu rekodirana je tako da su ispitanici podijeljeni u dvije kategorije – ispitanike koji nisu dio ni jednog sustava i ispitanike koji su zaposlenici, bivši ili umirovljeni zaposlenici sustava vojske ili policije. Razlog tomu je mali broj ispitanika iz vojnog sustava ($N=9$) zbog čega bi podjela po kategorijama bila manja od 5 ispitanika i time ne bi bio zadovoljen uvjet za provedbu ove statističke obrade. Percepcija ispitanika o manjoj zastupljenosti policijskih zvanja u odnosu na vojne činove bila je kvalitativna varijabla, koja je dogovorom autora prilagođena za obradu u SPSS-u tako da su ispitanici koji su odgovorili potvrdno obilježeni s 1, ispitanici koji su neutralni, neodlučni ili „ne znaju“ označeni su s 2, a ispitanici koji su odgovorili negativno označeni su s 3. U tom slučaju *crosstabs* ili unakrsna tablica je 2×3 . U nastavku su rezultati.

Tablica 6: Unakrsna tablica 2 x 3 s usporedbom rezultata varijabli Pripadnost sustavu i Percepcije o zvanjima

		Pripadnost sustavu		Ukupno	
		Nije u sustavu	U sustavu je		
Percepcija policijskih zvanja	DA	Izbrojeno	46	48	94
		Očekivano	53,4	40,6	94,0
		% Percepcija zvanja	48,9%	51,1%	100,0%
		% Pripadnost sustavu	58,2%	80,0%	67,6%
		% Ukupno	33,1%	34,5%	67,6%
	NE ZNAM	Izbrojeno	10	5	15
		Očekivano	8,5	6,5	15,0
		% Percepcija zvanja	66,7%	33,3%	100,0%
		% Pripadnost sustavu	12,7%	8,3%	10,8%
		% Ukupno	7,2%	3,6%	10,8%
NE	Izbrojeno	23	7	30	
	Očekivano	17,1	12,9	30,0	
	% Percepcija	76,7%	23,3%	100,0%	
	% Pripadnost sustavu	29,1%	11,7%	21,6%	
	% Ukupno	16,5%	5,0%	21,6%	
UKUPNO	Izbrojeno	79	60,0	139	
	Očekivano	79,0	60,0	139,0	
	% Percepcija zvanja	56,8%	43,2%	100,0%	
	% Pripadnost sustavu	100,0%	100,0%	100,0%	

Rezultat Hi – kvadrat testa je sljedeći: $\chi^2=7.791$, $df=2$, $p<.05$, što upućuje na statističku značajnost rezultata na razini rizika od 5%. Pokazatelji povezanosti (Cramerova V i Phi mjera simetričnosti), koji u oba slučaja iznose .237, $p<.05$, pokazuju statistički značajan rezultat. U slučaju ovog rezultata potvrđuje se percepcija ispitanika da je u našem društvu uobičajeno sve pripadnike policijskog sustava nazivati policajcima, a manje je uobičajeno sve pripadnike vojnog sustava nazivati vojnicima te da je takva percepcija povezana s pripadnosti sustavu. Treća je hipoteza dobivenim rezultatom odbačena.

Objašnjenje rezultata iz tablice 6 je sljedeće: od ukupnog broja djelatnika koji su dio sustava $N=60$, neovisno o tomu pripadaju li vojnom ili policijskom sustavu i neovisno o položaju u hijerarhiji, $N=48$ ili 80,0% njih percipira nepravdu prema policijskim zvanjima u odnosu na vojne činove, dok ih manji postotak ne zna ili ne smatra da je tako ($N=5$, 8,3% i $N=7$, 11,7%). S druge strane, od ukupnog broja ispitanika koji nisu djelatnici sustava $N=79$, njih $N=46$ (58,2%) smatra da postoji razlika u isticanju profesionalnih rangova, $N=10$ (12,7%)

ne zna, a N=23 (29,1%) to ne smatra. Od svih ispitanika koji su na pitanje „Smatrate li da je u našem društvu uobičajeno sve osobe koje rade u policiji nazivati policajcima, a manje uobičajeno sve osobe koje rade u vojsci nazivati vojnicima?“ odgovorili negativno (ukupno N=30, 21,6%), njih N=23 (76,7%) nisu djelatnici sustava, dok N=7 ili njih 23,3% pripada sustavu. Nadalje, od ukupnog broja ispitanika koji su odgovorili da smatraju kako postoji nepravda prema policijskim zvanjima u odnosu na vojna, ukupno N=94, 67,6%, N=46 (48,9%) ih ne pripada sustavu, a N=48 (51,1%) pripada. Naposljetku, odgovor „ne znam“ potvrdilo je N=10 (66,7%) ispitanika koji nisu u sustavu i N=5 (33,3%) ispitanika koji su dio sustava od ukupnog broja N=15 (10,8%) ispitanika.

6. RASPRAVA

Cilj ovog rada bio je provjeriti kako se u populaciji percipiraju policijska zvanja u odnosu na vojne činove te postoje li razlike i poveznice u općim stavovima ispitanika o sustavima, rangovima i znanju o vojsci i policiji. U istraživanju je sudjelovalo N=139 ispitanika koji su elektroničkim putem ispunjavali upitnik, a prikupljeni su nasumično i metodom tzv. snježne grude. Postavljene su tri nul-hipoteze od kojih su dvije odbačene (H1 i H3), a jedna je djelomično odbačena (H2a i H2b su odbačene, dok je H2c potvrđena).

Testiranjem H1 provjerene su razlike između ispitanika na upitnicima znanja o policijskim i vojnim rangovima. Dobiveni rezultati idu u korist većeg broja bodova na Upitniku znanja o policijskim zvanjima, što znači da je uzorak ispitanika bolje upućen u zvanja policijskog sustava u odnosu na vojne činove, a ujedno znači i da je odbačena nul-hipoteza. Usporedi li se rezultat s činjenicom da je u istraživanju sudjelovao veći broj ispitanika koji pripadaju ili su pripadali policijskom sustavu, a samo nekolicina pripadnika ili bivših pripadnika vojnog sustava te nešto više od polovine ispitanika koji ne pripadaju ni jednom sustavu, ne čudi rezultat o boljoj upućenosti u policijska zvanja i hijerarhiju. U ovom slučaju uzorkovanje se može smatrati nedostatkom istraživanja uz napomenu da bi rješenje trebalo biti podjednak broj ispitanika iz oba sustava te ispitanika koji ne pripadaju ni jednom sustavu kako bi se utvrdile stvarne razlike u znanju u populaciji. Mogući razlog ovakvih rezultata je i činjenica da vojska općenito ima manji doticaj s građanima ili ako ima, to su najčešće izvanredne situacije pa samim time opća populacija nije upoznata s vojnim činovima u odnosu na to koliko je upoznata s policijskim zvanjima. Usto, s obzirom na to da je u Hrvatskoj ukinut obvezni vojni rok, mlađa populacija (30 godina i mlađi) nema nikakvog doticaja s vojskom, osim ako ne rade u sustavu, a sve to može ići u prilog dobivenom rezultatu.

Druga hipoteza djelomično je potvrđena u istraživanju, tj. odbačene su hipoteze H2a i H2b, dok je H2c potvrđena. Rezultati dobiveni za H2a pokazuju da osobe koje nedovoljno poznaju policijsku hijerarhiju imaju pozitivnije opće mišljenje o vojnom sustavu, što se temelji na afektivnoj komponenti, a ne na objektivnom poznavanju sustava. Dodatna analiza, koja nije uključena u istraživanje, pokazuje da nije bilo statistički značajne razlike u općem stavu prema vojsci i policiji u odnosu na znanje o vojnim rangovima. To potvrđuje da afektivna preferencija vojnog sustava nema osnovu u objektivnom znanju o vojnim i policijskim zvanjima.

Hipoteza 2b govori o tome da osobe koje imaju objektivno znanje o policijskim rangovima i hijerarhiji, imaju pozitivniji stav prema policijskim zvanjima. Ispitanici koji prepoznaju i razumiju policijsku hijerarhiju znatno se razlikuju od onih koji nemaju to znanje, a njihovi pozitivni stavovi odnose se na percepciju policijskih rangova i hijerarhije (poštovanje, afirmaciju i slično), ali ne nužno i na opće stavove prema cijelom policijskom sustavu.

Hipoteza 2c je potvrđena, a rezultati pokazuju da ne postoji značajna razlika između ispitanika koji su prošli/pali na ispitu znanja o policijskim rangovima i njihove percepcije prepoznatljivosti policijskih rangova u odnosu na vojne. Dodatna analiza pokazuje da ispitanici s boljim znanjem o vojnim rangovima smatraju kako je uobičajeno sve osobe u policiji nazivati policajcima, dok je manje uobičajeno sve osobe u vojsci nazivati vojnicima. Nedostatak istraživanja je što je varijabla o percepciji zastupljenosti rangova postavljena jednim pitanjem jer bi precizniji rezultati bili mogući uz širu ljestvicu poput Likertove.

Testiranjem H3 potvrđeno je da percepcija slabije zastupljenosti policijskih rangova ovisi o pripadnosti sustavu. Dobivenim nalazom odbačena je hipoteza H3. Ispitanici koji su zaposlenici vojnog ili policijskog sustava smatraju da je u društvu uobičajeno nazivati sve policajce „policajcima“, što nije slučaj kada je u pitanju vojni hijerarhijski sustav. Tri četvrtine ispitanika pripadnika sustava smatraju da su policijska zvanja manje zastupljena od vojnih. Rezultati pokazuju da među pripadnicima policije prevladava osjećaj nepravde u odnosu na vojnu hijerarhiju. Suprotno tomu, dvije trećine civila ne percipiraju manju zastupljenost policijskih zvanja, što upućuje na to da osjećaj nepravde ne postoji u općoj populaciji.

Ukratko, istraživanje ima nekoliko nedostataka. Prvo, uzorak ispitanika je asimetričan jer je manji broj sudionika iz vojnog sustava, što otežava precizno generaliziranje rezultata na širu populaciju. Drugo, istraživanje je ograničeno na hrvatski kontekst pa zbog toga rezultati nisu nužno primjenjivi na druge zemlje ili regije, gdje se vojna i policijska hijerarhija može razlikovati. Također, korišteni instrumenti nisu dovoljno razrađeni za detaljnije mjerenje stavova i znanja o vojnoj i policijskoj hijerarhiji, što se odrazilo na rezultate. Za potrebe budućih sličnih istraživanja bilo bi dobro voditi računa o ovim napomenama. U tom kontekstu, ali i na temelju nalaza ovog rada, preporuke za buduća istraživanja mogu ići u smjeru da se treba fokusirati na dublje razumijevanje povezanosti između znanja o hijerarhijskim sustavima i stavova prema tim sustavima, s posebnim naglaskom na analizu specifičnih demografskih skupina, što bi omogućilo detaljniji uvid u faktore koji oblikuju stavove. U budućim istraživanjima trebalo bi dodatno ispitati odnos između afektivne i kognitivne komponente stavova, istražujući kako emocionalne preferencije prema vojsci i policiji oblikuju stvarno znanje o tim sustavima, što bi omogućilo dublje razumijevanje formiranja stavova o institucijama.

Vezano uz praktične implikacije, rezultati ovog istraživanja mogu pomoći organizacijama poput Ministarstva unutarnjih poslova, Policijske akademije ili Veleučilišta kriminalistike i javne sigurnosti u razvoju promotivnih kampanja za građane, usmjerenih ponajprije na bolje razumijevanje hijerarhijskih struktura pojedinog sustava, kao i za oblikovanje selekcijskih postupaka i programa osposobljavanja za mlade polaznike naročito policijskih škola te za poboljšanje komunikacije s građanima. Kreatori politika mogu koristiti rezultate ovog istraživanja i za osmišljavanje programa koji poboljšavaju interakciju između sigurnosnih službi i građana.

7. ZAKLJUČAK

Provedeno je istraživanje kojemu je cilj bio analizirati percepciju policijske profesije i zvanja u odnosu na vojnu profesiju, s naglaskom na povezanosti između znanja, stavova i percepcije o policijskim i vojnim hijerarhijama te važnosti i prestižu tih sustava, kao i povezanost pripadnosti sustavu s percepcijom o boljoj prepoznatljivosti vojnog u odnosu na policijski sustav. U istraživanju je sudjelovalo 139 ispitanika pretežito muškog spola i visoke stručne spreme. Metoda prikupljanja podataka bila je tzv. snježna gruda putem interneta – društvenih

mreža i elektroničke pošte. Pri takvom načinu prikupljanja podataka treba uzeti u obzir i moguće metodološke nedostatke koji mogu utjecati na relevantnost zaključaka.

Na temelju ciljeva postavljene su tri nul-hipoteze od kojih su H1, H2a i H2b H3 odbacene, a H2c je potvrđena.

Zaključak je ovog istraživanja da se percepcija policijskih zvanja u odnosu na vojne činove znatno razlikuje, osobito među pripadnicima policijskog u odnosu na vojni sustav jer pripadnici policijskog sustava u većoj mjeri smatraju da su policijski činovi općenito manje prepoznati i afirmirani u javnosti. Ispitanici koji bolje poznaju policijsku hijerarhiju imaju pozitivniji stav o policijskim zvanjima, ali ne nužno i o policijskom sustavu općenito, dok pozitivni stavovi o vojnom sustavu nisu povezani s objektivnim znanjem i više se temelje na afektivnoj preferenciji.

Istraživanje je pokazalo da među pripadnicima sustava (većinom pripadnicima policije) prevladava osjećaj nepravde u odnosu na vojnu hijerarhiju – smatraju da je u našem društvu uobičajeno sve osobe koje rade u policiji nazivati policajcima, a da to nije slučaj s pripadnicima vojske, dok civili ne percipiraju manju zastupljenost policijskih zvanja. Ograničenja uzorka i metodološka pitanja sugeriraju potrebu za daljnjim istraživanjima s većim brojem sudionika i preciznijim instrumentima, dok rezultati imaju praktične implikacije za razvoj promotivnih kampanja i programa obuke u sigurnosnim službama.

Unatoč određenim nedostacima, istraživanje zbog autentičnosti obrađene teme pridonosi razumijevanju percepcije policijskih i vojnih zvanja, a poticanjem na daljnja slična istraživanja može pridonijeti boljoj afirmaciji i prikazu policijske hijerarhije u društvu.

LITERATURA

1. Butorac, K. i Solomun, D. (2013). *Utemeljenost suvremene policijske znanosti i njen doprinos policijskoj praksi*. Policijska i sigurnost, 22 (1), 131–155.
2. Heka, L. (2020). *Prisega kao dokazno sredstvo u Vinodolskom zakonu*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 41 (2), 547–566.
3. Maršavelski, A. (2006). *Magna Carta i počeci engleske ustavnosti*, Pravnik, 40 (2), 105–122.
4. Strčić, P. (1987). *Statut grada i otoka Korčule iz 1214.*, Arhivski vjesnik, 31 (1), 180–181.
5. Nacionalni kriteriji za izbor na nastavno radno mjesto na veleučilištu, Narodne novine, br. 36/2023.
6. Odluka o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i znanstveno-stručne djelatnosti u postupku izbora u znanstveno-nastavna zvanja, Narodne novine, br. 122/2017.
7. Odluka o utvrđivanju Popisa pojedinačnih zanimanja prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja NKZ 10, Narodne novine, br. 32/2023.
8. Pravilnik o odnosu policijskih zvanja prema činovima pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske radi utvrđivanja vrijednosnog boda, Narodne novine, br. 81/2024.
9. Pravilnik o sadržaju i dostupnosti informacija o slobodnim radnim mjestima policijskih službenika te načinu objave popisa slobodnih radnih mjesta, sastavu i načinu rada Povjerenstva za odabir kandidata za premještaj, Narodne novine, br. 113/2012.
10. Pravilnik o znanstvenim i interdisciplinarnim područjima, poljima i granama te umjetničkom području, poljima i granama, Narodne novine, br. 3/2024.
11. Uredba o policijskim zvanjima, Narodne novine, br. 7/22, 149/22.
12. Uredba o radnim mjestima policijskih službenika kojima se staž osiguranja računa u povećanom trajanju, Narodne novine, br. 7/22, 149/22.
13. Zakon o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 158/23.

Abstract

Dunja Ilovača*, Joško Vukosav, Hrvoje Filipović*****

Public Perception of the Profession and Ranks of Police Officers

Protecting people's lives is the main task of the police, and safety is the most important and invaluable thing for everyone. Some professions that protect or save human lives are said to be vocations, and this is precisely the police profession, which is compared to the military profession. Often, due to ignorance of police ranks, generalisations of jobs in the police occur, and this is even more evident in the way they are addressed, so that high police ranks are often identified with the first police ranks, unlike in the armed forces, where military ranks are recognisable and logically ranked. The aim of this paper is not to compare two professions (professions or occupations), but to check how the population perceives police ranks in relation to military ranks, and whether there are differences and connections in the general attitudes of respondents about systems, ranks and knowledge about the army and the police. The research showed that among members of the system (mostly police officers), there is a prevailing feeling of injustice in relation to the military hierarchy. They believe that in our society, it is common to call all persons working in the police force police officers, unlike members of the military. The practical implications of these results should encourage possible changes in the names of certain police ranks, especially the highest ones, in order to make them better recognised by the public.

Keywords: police ranks, military ranks, professional hierarchy, public safety, perception.

* Dunja Ilovača, Mag. Psych., Sky Fort Systems d.o.o., Zagreb, Croatia.

** Associate Professor Joško Vukosav, PhD, College Professor, University of Applied Sciences in Criminal Investigation and Public Security, Ministry of the Interior, Croatia.

*** Hrvoje Filipović, Vice Dean for Professional and University Studies, University of Applied Sciences in Criminal Investigation and Public Security, Ministry of the Interior, Croatia.